

שאלה כ"א

אם מותר להעמיד גזרי ספר תורה בביתו, או לגנוז אותם כרין

שאלה: כשהאויב הגרמני האכזרי ימ"ש בילע את כל נאות יעקב והרס בעברתו מקדשי ישראל, בתי כנסיות ובתי מדרשות, ישיבות ותלמודי תורה בהכריעו למבח קהל ועדה נער וזקן עולל ויונק, הוא פרש את ידו על כל מחמדינו ושלח באש להבה גוילי קודש, ספרי תורה דברות אל, מתוך כוונה לשרוף דת אש וחוקים נתונים לנו באש, באמרו לא יראה יה ולא יבין אלהי יעקב.

אבל יושב כשמים השיב עליו אונו וברעתו הצמיתו, הדיחו ברוכ פשעיו וגמל לו כפעלו, עולל בעפר קרנו כרוע מעלליו וגדע זרוע עוזו, הסגיר למות חיתו והשליך נבלתו כנצר נתעב.

ואז כשכרע נפל האויב ויושבי תבל הכירו וידעו כי יש אלקים שופטים בארץ, אז כשאסירי עני וברזל יצאו מחושך וצלמות לראות אור גדול, אור של חופש ושחרור, אור נעדר מועקות רשע של יסורי מות ואימת כליה, דאב וכאב לבנו למראה הבזיון הגדול שנהגו הגרמנים הארורים ומרעיהם משרתיהם עושי דברם הליטאים, בספרי תורה ששדדו מבתי הכנסיות, מיריעות הספרים הם עשו מנעלים לרגליהם וכל מיני בזיון אחרים, במקום נייר היו קירות האכרים בכפרי ליטא מודבקים גוילי ספרי תורה ושמות קודש התגוללו בראש חוצות וחבקו אשפתות.

והנה בא לפני איש ונפשו בשאלתו, היות שהוא ממשפחה מכובדת עד מאוד, גין ונכד לרבנו הגר"א זצוק"ל, ומאז ומתמיד היה נשמר ביד המשפחה ספר תורה שהיה שייך בזמנו להגר"א. את ספר

התורה הזה הוא החביא במקום סתר לפני שנכלא בגיטו קובנה, ולאחר השחרור הוא מצא אותו כשהוא גזור לגזרים, רשעי גוים מצאוהו כנראה, ואף על פי שלא לקחוהו משם בכל זאת שלחו בו את ידיהם הטמאות לחלל את כבודו ולגזור אותו לגזרים.

ושאלתו היתה האם מותר לו להעמיד את גזרי ספר התורה הזה בביתו ולהחזיקו שם כדי שישמש אותו זכרון לירושת משפחתו הכבודה שהיתה מאז ומתמיד שומרת על ספר תורה זה וכן לזכר בני משפחתו שנספו על ידי הגרמנים הארורים ימ"ש, או שעליו לגנוז את גזרי ספר התורה הזה כדת וכדין שנפסק בשו"ע.

תשובה: במגילה דף כ"ו ע"ב גרסינן, ת"ר תשמישי מצוה נזקקין תשמישי קדושה נגנזין כו' ואלו הן תשמישי קדושה כו' ואמר רבא ספר תורה שבלה גונזין אותו אצל תלמיד חכם ואפילו שונה הלכות אמר רב אחא בר יעקב ובכלי חרס שנאמר ונתתם בכלי חרס למען יעמדו ימים רבים, ועיי' בר"ן שם שכתב, יש להגיחם דוקא בכלי חרס כדי שיתקיים יותר.

ובשו"ע יו"ד סי' רפ"ב סעי' י' גם כן פסק, ספר תורה שבלה או נפסלה נותנין אותו בכלי חרס וקוברין אותו אצל ת"ח חו היא גניזתו.

ובגליון רש"א שם כתב, בכלי חרס, בשו"ת כנסת יחזקאל סי' ל"ז בסופו כ' רכ"ח לאו דוקא דהוא הדין כלי עץ וע"ש בתשו' שאח"ז שחכם אחד חלק עליו. וע"ש דחכם אחד התיר בנתרבו עלים מכתבי קודש לשרפן ולקבור אפרן בכ"ח אצל ת"ח (ודעת כנ"י דאסור רק אם א"א בכ"ח יקברם בכלי עץ) דוקא לשרוף בצנעה. ובס"ת דאינו מצוי ברבוי ויכול לגנוז ודאי אסור לשרוף.

ובשו"ת מנחת יחיאל ח"ג סי' קט"ז כתב הגם ולבאר שבע צריך כלי חרס, אבל נתרבו מאוד בכל שנה ובאים לבזיון וא"א ליקח כלי חרס הרבה כ"כ לכן יכול לקברם בתיבות או בשקים עיי"ש. וכן כתב בס' זכור לאברהם.

שאלות ותשובות ממעמקים, חלק ד' קיט

ועי' בפמ"ג במש"ז סק"ה שמשמע מדבריו דיש דוקא לקוברו אבל לגנוזו באופר אחר לאו שפיר הוא.

והנה ספר תורה שנפסל אין נוהגים לקוברו רק מגיחים אותו בארון הקודש רמסתמא יש בו עוד יריעות שלימות שראויין להניחן בספר תורה אחר. אכן בנידון דידן כיון שישנם רק קרעים וגזרים ולא יריעות שלימות מאחר שהקרעים והגזרים הללו אינם ראויים לכלום בודאי שיש לקוברם.

ושו"ת קרן לדוד חלק או"ח סי' מ"ד כתב, דאחר שלדברי הר"ן במגילה יש להניחם דוקא בכלי חרס כדי שיתקיים יותר ולדעת כנסת יחזקאל סי' ל"ו ה"ה דמהני בכלי עץ. לכן עכ"פ נכון לחוף הכלי ב"צעמענט" שעומד בפני המים.

והנה בסוטה דף כ' ע"א תנן, עד שלא נמחקה המגילה אמרה איני שותה מגילתה נגנוה. ופירש רש"י מגילתה נגנוה, בצדי ההיכל דכל כתבי הקודש שאינן ראויין לקרות בהן נגנוין שלא יתבזו עיי"ש.

חזו"נ מדברי רש"י הללו דגניזה היא לאו דוקא על ידי קבורה אלא במה שגנוזין אותה בצדי ההיכל שפיר דמי.

וכן ראיתי בערוך השולחן שכתב בסי' רפ"ב, שלא הקבורה הוי הגניזה המובחרת, ואדרבה טוב יותר אם גנוזין אותו בבית הכנסת או בשאר מקום משומור, עיי"ש.

לכן נראה שבנידון דידן ודאי דמותר לשואל להחזיק את גזרי ספר התורה הזה בביתו, דכל עיקר הגניזה הנוהג בספר תורה הוא משום כבוד ספר התורה שלא יתבזה אם יוחזק במקום שאינו משומר, לזאת בנידון דידן שכל עיקר מגמת השואל ורצונו הוא אדרבה להוג בשיירי ספר התורה הזה כבוד ולשמור אותם כבבת עינו והואיל והם ירושת בני משפחתו וכבודם המעידים עליהם שהם מאלופי בית ישראל כיון שהם מיוצא ירך הגר"א זצוק"ל, ולא עוד אלא שהוא רוצה שהם ישמשו זכרון לבני משפחתו שנספו

שאלות ותשובות ממעמקים, חלק ד'

קב

בימי הרעה בידי הגרמנים הארורים ימ"ש, בודאי זוהי הגניזה הכי ראויה להם.

אבל הוריתי שאף על פי כן יראה האיש לייחד לשיירי ספר התורה הזה מקום מוצנע בחדר שלא ישנים בו.

וידלי רצון שנזכה להרמת קרן התורה ולריבוי כבודה בישראל והשי"ת ישמרנו מכל שוד ומשחית ונזכה לביאת משיח צדקנו בב"א.